

OVER TIJDELIJKE PROJECTEN MET PIONIERS- SCHOLEN IN HET KADER VAN INCLUSIEF ONDER- WIJS

Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel
W www.vlaamseraadwvg.be – T +32 2 209 01 11 – E info@vlaamseraadwvg.be

Adviesvraag	voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over tijdelijke projecten met pioniersscholen in het kader van de evolutie naar meer kwalitatief en inclusiever onderwijs	
Adviesvrager	Zuhal Demir - Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Ontvangst adviesvraag	13 maart 2026	
Decretale opdracht	adviesfunctie	
Goedkeuring	Sectorale kamer Gezin en Jongerenwelzijn op 2 april 2026, bij consensus	
Contactpersoon	Barbara Krekels	bkrekels@serv.be

Inhoud

Advies	4
Situering	4
1. Algemene appreciatie	4
1.1 Terminologie	5
1.2 Betrokkenheid van en impact op actoren	5
1.3 Regelgevend kader en monitoring	6
2. Artikelsgewijze bespreking	7
2.1 Hoofdstuk 2. Doelstellingen en tijdelijke projecten	7
2.2 Hoofdstuk 3. Opzet en organisatie	9
2.3 Hoofdstuk 4. Afwijkingen van de regelgeving	10
2.4 Hoofdstuk 5. Aanvraag- en toekenningsprocedure	11
2.5 Hoofdstuk 6. Begeleiding en opvolging	12
2.6 Hoofdstuk 7. Evaluatie	12

Advies

Situering

In de visienota 'Stappenplan richting een inclusiever onderwijs' van 4 april 2025 engageert de Vlaamse Regering zich om een lange termijn traject op te starten dat moet leiden tot een meer inclusief onderwijssysteem tegen 2040. Op 28 november 2025 werd ook de consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering dat voorligt ter advisering bepaalt de inhoud en de vorm van de tijdelijke projecten "pioniersscholen".

De Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (hierna: raad) bracht recent een [advies uit over de consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen \(12 maart 2026\)](#) (hierna: het advies van 12 maart 2026). In dit advies wordt bijzondere aandacht besteed aan het realiseren van gelijke onderwijskansen, aan de samenwerking tussen onderwijs en 'zorg en welzijn' en aan de noodzaak van een brede systeemverandering om te kunnen evolueren naar inclusief en kwaliteitsvol onderwijs.

De raad toetste af of het voorontwerp van besluit tegemoetkomt aan de eerder geformuleerde bedenkingen en aanbevelingen en of het besluit de pioniersscholen de nodige houvast biedt en ruimte geeft om succesvol te experimenteren en te evolueren naar scholen voor iedereen.

1. Algemene appreciatie

Het is positief dat het voorliggend voorontwerp van besluit concreet maakt hoe de proeftuinen zullen worden opgezet. De raad stelt echter vast dat belangrijke opmerkingen uit zowel zijn advies van 12 maart 2026 als het rapport van de Staten-Generaal niet in het voorontwerp van besluit zijn verwerkt.

Brede systeemhervormingen vragen een stevig maatschappelijk draagvlak. De participatie via de Staten-Generaal werd erg gewaardeerd maar deze inspraak moet ook echt gehonoreerd worden door ze mee te nemen in het regelgevende kader. **De raad vraagt om ook de aanbevelingen uit zijn advies van 12 maart te verwerken in dit voorontwerp van besluit en ze mee te nemen in het verdere traject naar scholen voor iedereen.**

De raad maakt in dit advies eerst een aantal algemene opmerkingen over gebruikte terminologie, de betrokkenheid van en impact op actoren buiten het onderwijs en over het regelgevend kader.

Daarna maken we nog enkele opmerkingen bij specifieke artikels van het voorontwerp van besluit.

1.1 Terminologie

- In het besluit worden de termen ‘inclusiever’ of ‘meer inclusief gebruikt’. De raad vraagt om te spreken over ‘inclusief onderwijs’.
- Waar verwezen wordt naar welzijn, vraagt de raad om eerder over ‘zorg en welzijn’ te spreken om zo alle actoren te vatten in het brede veld van welzijn, (volks)gezondheid en gezin.

1.2 Betrokkenheid van en impact op actoren

Ouderbetrokkenheid en participatie van kinderen en jongeren

In het besluit wordt niet verwezen naar ouderbetrokkenheid. De raad meent dat pioniersscholen er meer actief mee aan de slag moeten gaan. De raad vraagt om ook de participatie van kinderen en jongeren expliciet in het besluit op te nemen. Het is immers belangrijk dat ze op alle niveaus betrokken worden, niet enkel op Vlaams niveau met de Scholierenkoepel maar ook binnen de pioniersscholen zelf.

- Schrijf werken aan ouderbetrokkenheid in het besluit in als een duidelijke opdracht voor pioniersscholen.
- Schrijf ook de participatie van kinderen en jongeren in de pioniersscholen in het besluit in.

De rol en plaats van ‘zorg en welzijn’

De betrokkenheid van zorg- en welzijnsactoren binnen de pioniersscholen wordt te vrijblijvend opgevat. Zij krijgen geen structurele rol binnen het samenwerkingsverband. De pioniersscholen krijgen enkel de opdracht om ‘samenwerking te verkennen’ (artikel 4, 5°). Dit sluit niet aan bij de visie van de raad op de rol van de zorg- en welzijnsactoren als noodzakelijke partner in het nieuwe ondersteuningsmodel.

- Integreer ‘zorg en welzijn’ als structurele partner in het besluit.

Bovendien wordt in het voorontwerp van besluit enkel naar zorg en welzijn verwezen bij complexe en intensieve ondersteuningsnoden. Dat is te beperkt. Zoals de raad in het advies van 12 maart 2026 heeft geschetst, kunnen zorg- en welzijnsactoren een veel bredere rol spelen in het kader van de evolutie naar inclusief onderwijs, op het ganse continuüm van preventieve tot meer intensieve zorg en ondersteuning.

- Verwijs ook naar samenwerking met ‘zorg en welzijn’ wanneer het over preventie of minder intensieve ondersteuningsnoden gaat.

Betrokkenheid van en impact op andere actoren (de brede samenleving)

Buitenschoolse opvang en activiteiten

De raad wijst erop dat wanneer kinderen en jongeren met en zonder zorg- en ondersteuningsnoden samen school lopen in een pioniersschool, ze ook samen in inclusieve voor- en naschoolse terecht moeten kunnen.

Daarom is het een gemiste kans dat in het besluit nergens de link gelegd wordt met Buitenschoolse Opvang en Activiteiten (BOA). Er worden wel afwijkingen voorzien op het vlak van leerlingenvervoer (artikels 29-30), maar het besluit verwijst niet naar het voor- of naschoolse opvang-aanbod op school (of verbonden aan een school).

Afstemming met het BOA-aanbod is ook noodzakelijk om aan eventuele wijzigende opvangvragen tegemoet te komen (bv. stijgende dan wel dalende vraag, andere openingsuren, kinderen met specifieke behoeften in de opvang). De gemeente krijgt een BOA-subsidie, gedeeltelijk gebaseerd op basis van het aantal kinderen dat er naar school gaat. De verschuivingen van leerlingen-aantallen onder invloed van de opstart van pioniersscholen kunnen gevolgen hebben voor BOA-subsidie voor betrokken gemeenten.

- Verwijs naar samenwerking in het kader van BOA in het besluit en monitor de impact van de opstart van pioniersscholen op het gebruik van en de noden inzake buitenschoolse opvang en activiteiten.

Flankerend onderwijsbeleid

- Monitor ook de impact van de opstart van pioniersscholen op het flankerend onderwijsbeleid (beleidsmatig en financieel) van gemeenten, zeker als dit verschuivingen inhoudt van leerlingen van ene naar andere gemeente.

1.3 Regelgevend kader en monitoring

Regelluwe kaders: goede samenwerkingsafspraken nodig

De tijdelijke aanpassing en versoepeling van bestaande wettelijke kaders is nodig om voldoende experimenteerruimte te creëren. Tegelijk mag het regelluwe kader niet zorgen voor een te grote onduidelijkheid bij de betrokken actoren of te grote bijkomende werkdruk bij het personeel. Goede samenwerkingsafspraken tussen partners zijn essentieel om succesvol te kunnen pionieren.

Monitoring

De raad herhaalt zijn vraag om te bewaken dat er geen disproportionele variatie ontstaat tussen scholen en regio's in de mate waarin kinderen en jongeren met gelijkaardige ondersteuningsnoden toegang krijgen tot de gepaste begeleiding. Ook mogelijke ongelijkheid in arbeidsvoorwaarden tussen onderwijspersoneel in verschillende regio's moet bewaakt worden. Ervaringen van de pioniersscholen zullen in overleg met alle betrokken partijen moeten worden geëvalueerd.

De werking en ervaringen van pioniersscholen moeten breed gemonitord worden. Wat is de impact op het onderwijspersoneel, op kinderen en jongeren en gezinnen? Maar ook, wat is de impact op zorg- en welzijnspartners, op buitenschoolse opvang en activiteiten, op kinderopvang én op het flankerend onderwijsbeleid van lokale besturen?

- Monitor en bewaak de grootte van de variatie die tussen scholen en regio's ontstaat zowel op vlak van ondersteuning van kinderen en jongeren en op vlak van inzet van het personeel.
- Monitor de impact van de pioniersscholen op de actoren buiten de school die een rol opnemen in de evolutie naar scholen voor iedereen.

Wat na 2031?

De projecten met pioniersscholen lopen tot het schooljaar 2030-2031. In de nota aan de Vlaamse Regering wordt gesteld dat de evaluatie (artikel 40) het uitgangspunt vormt voor mogelijke aanpassingen in de regelgeving voor een organieke implementatie. Voor de raad is dit erg vrijblijvend geformuleerd.

Er zullen hoe dan ook wijzigingen in het regelgevend kader nodig zijn om de pioniersscholen die de evolutie naar inclusief onderwijs al zullen hebben doorgemaakt niet in een vacuüm terecht te laten komen én om ook andere scholen te laten evolueren naar scholen voor iedereen.

- Start het nodige regelgevende werk tijdig op zodat (pioniers)scholen na 2031 niet in een vacuüm terecht komen.

2. Artikelsgewijze bespreking

2.1 Hoofdstuk 2. Doelstellingen en tijdelijke projecten

Artikel 3

De tijdelijke projecten Pioniersscholen beogen een samenwerking tussen scholen voor gewoon onderwijs en scholen voor buitengewoon onderwijs, CLB's en leersteuncentra. De raad begrijpt, zeker voor de eerste jaren, dat zowel gewone scholen als scholen voor buitengewoon onderwijs samen in een project moeten betrokken zijn. Toch is het jammer dat heel wat gewone scholen in dit geval niet in aanmerking zullen komen om te pionieren. Er zijn immers niet in alle regio's

scholen voor buitengewoon onderwijs in de nabijheid. Op die manier wordt ook de kans gemist om te experimenteren met inclusieve werkingen in deze scholen.

De raad vraagt om de mogelijkheid te voorzien om in de derde groep startende projecten ook ruimte te maken voor experimenten met inclusief onderwijs zonder de noodzakelijke voorwaarde om een school bijzonder onderwijs aan boord te hebben. Deze projecten zullen ook kunnen putten uit de ervaringen uit de lerende netwerken van eerder gestarte pioniersscholen.

- Geef in de laatste groep startende pioniersscholen ook scholen voor gewoon onderwijs die geen school voor bijzonder onderwijs in de nabijheid hebben, de kans om te starten als pioniersschool.

Artikel 4

De tijdelijke projecten hebben als doelstelling om inzichten te verzamelen over:

- **1° het functioneren van een multidisciplinair team .**

Er is nog veel onduidelijkheid over de plaats en de rol van het CLB. Dit kan rolconflicten creëren, expertise verdunnen en de grens tussen ondersteuning en diagnostiek vervagen.

- Maak duidelijke afspraken in de experimenteerruimte en bewaak de druk op het personeel.

- **3° het werken aan een evidence-informed en inclusieve leeromgeving.**

De raad vraagt op te nemen dat pioniersscholen naast evidence-informed inzetten op effectieve didactiek, een kennisrijk curriculum en het stellen van hoge verwachtingen, ook inzetten op thema's als sociale ongelijkheid, taalverwerving, cultuur- en trauma-sensitiviteit, omgaan met moeilijk (begrijpbaar) gedrag en zo meer.

- Breid de voorbeelden van werken aan een evidence-informed en inclusieve leeromgeving uit.

- **5° Het verkennen van de samenwerking met actoren binnen Zorg en Welzijn**

Er worden onder punt 5° een aantal actoren opgenoemd. *Er is aandacht voor de rechtstreeks toegankelijke en niet- rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp van onder andere het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, Eerstelijnspsychologische zorg en andere actoren.*

De raad heeft vragen bij de opsomming omdat ze onduidelijk en beperkend is.

- Als het gaat over jeugdhulp, moet minstens ook het Agentschap Opgroeien genoemd worden, naast het VAPH. Ook de Centra voor Ambulante Revalidatie (CAR) kunnen hier genoemd worden.
- Wat betreft de 'Eerstelijnspsychologische Zorg' vraagt de raad zich af of hier enkel naar door Vlaanderen zelf gefinancierde eerstelijnspsychologische zorg (de module binnen Eén Gezin Eén Plan) wordt verwezen? Of worden de via de federale RIZIV-budgetten gefinancierde eerstelijnspsychologische zorg en functies bedoeld? De raad moedigt een samenwerking

met het federale beleidsniveau alleszins aan. Bij psychologische hulpverlening kan ook aan de Centra Geestelijke gezondheidszorg worden gedacht.

Binnen de brede visie op inclusie waarvan de raad vertrekt, moet niet enkel naar jeugdhulp verwezen worden maar ook naar algemene basisvoorzieningen.

- De raad mist bijvoorbeeld een verwijzing naar het verkennen van de samenwerking met de netwerken Huis van het Kind. In zijn advies van 12 maart gaf de raad al aan dat deze netwerken een rol kunnen spelen bij het uitbouwen van de structurele samenwerking tussen onderwijs en 'zorg en welzijn'. Het is alleszins zinvol om bestaande netwerken van zorg- en welzijnsactoren die met kinderen en jongeren werken, te benutten.
- Ook het OCMW, het algemeen welzijnswerk, armoedeverenigingen zijn mogelijke partners voor samenwerking.
- Ook de samenwerking met lokale besturen in het kader van het flankerend onderwijsbeleid wordt dan best benoemd.

Gegeven het feit dat ook met deze bijkomende suggesties de opsomming onvolledig dreigt te zijn, stelt de raad voor om geen opsomming te maken. De zin *Pioniersscholen verkennen in hun regio op welke vlakken samenwerking met andere actoren al dan niet wenselijk of cruciaal is en hoe dat vormgegeven kan worden in een inclusievere leeromgeving* volstaat voor de raad.

- Schrap de opsomming onder 5° en verwijst enkel naar “**andere actoren**”

In het artikel wordt naar het decreet Integratie Jeugdhulp verwezen als het gaat over “rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp” maar niet alle zorg- en welzijnsactoren vallen onder dit decreet.

- Verwijs minstens ook naar het decreet van 17 mei 2024 over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid dat een meer geïntegreerde samenwerking beoogt.
- Verwijs ook naar het decreet van 5 april 2019 betreffende de organisatie en ondersteuning van het geestelijke gezondheidsaanbod, om actoren te vatten die vallen onder de geestelijke gezondheidszorg.

2.2 Hoofdstuk 3. Opzet en organisatie

Artikel 6 – Artikel 7

In deze artikelen wordt gefocust op de samenwerking tussen pioniersscholen, CLB's en leersteuncentra. De raad mist de samenwerking met zorg- en welzijnspartners.

Artikel 8

Enkel in artikel 8 wordt naar afspraken met externe partners, zoals de zorg- en welzijnsactoren verwezen *om externe ondersteuning mogelijk te maken voor leerlingen die daar recht op hebben.*

De zinsnede “voor leerlingen die er recht op hebben” is onduidelijk en kan volgens de raad geschrapt worden. Er wordt immers al naar artikel 4 verwezen, waar onder 2° het toewerken naar minder labelling voldoende duidelijk wordt gemaakt om welke leerlingen het gaat.

De raad vindt de koppeling tussen zorg en welzijn en externe ondersteuning voor leerlingen die daar recht op hebben, erg beperkend en herhaalt dat de **samenwerking met zorg en welzijn niet enkel over intensieve zorg- en ondersteuningsnoden moet gaan**.

- Benoem de afspraken met zorg- en welzijnspartners als noodzakelijk in de opzet en organisatie van pioniersscholen.
- Werk samen met zorg- en welzijnspartners op het volledige continuüm van ondersteuning gaande van preventieve initiatieven tot zeer gespecialiseerde en intensieve zorg.

Artikel 9

De raad wijst op het belang van regionale spreiding van de pioniersscholen om het beoogde olie-vlekprincipe maximaal tot zijn recht te laten komen in gans Vlaanderen.

2.3 Hoofdstuk 4. Afwijkingen van de regelgeving

Afdeling 1. Afwijkingen op het vlak van organisatie en samenwerking

In afdeling 1 wordt gefocust op alles wat met CLB en leersteun heeft te maken, maar er wordt niet verwezen naar zorg- en welzijnspartners en andere actoren die mee de samenwerking zullen aangaan.

- Op welke manier zal de organisatie en samenwerking met zorg- en welzijnsactoren gebeuren?

Afdeling 3 Afwijkingen op het vlak van speciale onderwijsleermiddelen

Artikel 16

Dit artikel richt zich op speciale onderwijsleermiddelen voor het ondersteunen van auditieve beperkingen. De raad vindt het vreemd dat enkel hieraan aandacht wordt besteed, en niet aan andere speciale onderwijsmiddelen.

- Op welke manier zullen andere speciale onderwijsmiddelen en aanpassingen aan infrastructuur worden voorzien?

Afdeling 8. Afwijkingen op het vlak van personeel

Onder afdeling 8 worden een aantal afwijkingen op het vlak van personeel voorzien, zoals afstand van verplaatsingen (art 31), arbeidsuren (art 33-34).

De raad begrijpt de noodzaak om nieuwe werkvormen en samenwerking te verkennen, maar wijst er op dat deze flexibilisering van personeelsinzet een risico op werkdrukstijging met zich meebrengt en veel onduidelijkheid voor het personeel kan creëren. De raad vraagt om dit nauwgezet te monitoren en in overleg met de vertegenwoordigers van het onderwijspersoneel op te volgen.

- Monitor nauwgezet de impact van nieuwe werkvormen en samenwerking op het personeel.

2.4 Hoofdstuk 5. Aanvraag- en toekenningsprocedure

Artikel 36

Artikel 36 bepaalt welke elementen een dossier tot kandidaatstelling moet bevatten. De raad vraagt om ook het duiden van de samenwerking (rol en bijdrage van) met zorg- en welzijnspartners en een duiding van de inspraak en samenwerking met leerlingen en ouders als elementen in het dossier op te nemen.

- Neem ook een duiding van de samenwerking (rol en bijdrage van) met zorg- en welzijnspartners op als element in een dossier tot kandidaatstelling.
- Neem ook een duiding van de inspraak en samenwerking met leerlingen en ouders op als element in een dossier tot kandidaatstelling.

Artikel 37

De samenstelling van de selectiecommissie beperkt zich tot het onderwijs. De raad is van mening dat de selectiecommissie breder moet worden samengesteld.

In §3. 4° wordt *de mate waarin het project een bijdrage levert aan het opvangen van bestaande capaciteitsnoden in het buitengewoon onderwijs* als een selectie criterium genoemd.

De raad vindt dit een erg instrumentele benadering van de visie op een 'evolutie naar scholen voor iedereen'. Door dit mee op te nemen in de selectiecriteria rijst de vraag hoever de ambitie rijkt. Heeft het nieuwe kader tot doel om inclusief onderwijs te organiseren of om het capaciteitsprobleem in het buitengewoon onderwijs oplossen? De raad herhaalt zijn stelling dat inclusief en kwaliteitsvol onderwijs niet enkel mag gaan over het oplossen van systeemproblemen binnen het onderwijs maar een veel breder maatschappelijk project moet zijn.

§3. 6° en 7° De raad vraagt om bij de selectie te zorgen voor voldoende diversiteit en de spreiding van de pioniersscholen, waarbij zeker ook de spreiding over stad en platteland (verschillende contexten in aantal scholen, afstand tot scholen,...) wordt meegenomen.

Artikel 38

De raad meent dat de besteding van de middelen moet toelaten om te experimenteren met zaken zoals co-teaching, extra zorg en ondersteuning op de klasvloer, ... Artikel 38 wordt als beperkend ervaren.

De raad leest ook dat er met de subsidies geen lesgevend personeel aangeworven worden, wel experts of assistenten en uit zijn bezorgdheid dat de druk op het bestaande team kan verhogen bij toenemende leerbehoeftes.

- Voldoende flexibiliteit in de besteding van de middelen is belangrijk. Scholen moeten zelf kunnen beslissen waar budgetten worden ingezet in functie van de specifieke context en de noden van de kinderen en jongeren.

2.5 Hoofdstuk 6. Begeleiding en opvolging

Artikel 39

De leersteuncentra zullen samen met de pedagogische begeleidingsdiensten een consortium creëren dat de pioniersscholen zal begeleiden. Er zullen ook experts uit het hoger onderwijs deel uitmaken van het consortium.

In het consortium worden structureel geen zorg- en welzijnspartners betrokken. Dat is voor de raad een gemiste kans en komt niet tegemoet aan de visie van de raad zoals beschreven in het advies van 12 maart 2026. Het consortium moet breed en interdisciplinair worden samen gesteld. Ook de experts uit hoge scholen moeten verschillende disciplines vertegenwoordigen.

- Stel het consortium breed en interdisciplinair samen en betrek zorg- en welzijnspartners structureel.

2.6 Hoofdstuk 7. Evaluatie

Artikel 40

Het experten-panel dat de projecten evalueert, wordt enkel samengesteld met afgevaardigden uit de onderwijswereld. Dat is te eenzijdig. De raad herhaalt zijn vraag om het experten-panel breed en interdisciplinair samen te stellen en de onafhankelijkheid te garanderen.

- Stel het experten-panel breed en interdisciplinair samen en garandeer de onafhankelijkheid.